

denking die men tegen het feit, dat Jezus'als Johannes' concurrent zou zijn opgetreden, inbrengt, bestaat dan ook hierin, dat men den Johannesdoop nog wel goed genoeg voor de discipelen achtte, maar hem beschouwde als voor Jezus te laag staande. Jezus, zoo oordeelt men dan, kon krachtens zijn Messiaansche waardigheid niet anders dan den Doop, als gebonden aan den Heiligen Geest, toebereiden; een Doop als van Johannes den Dooper zou beneden Jezus waardigheid zijn geweest. Juist dit echter kan niet worden toegegeven. Blijkbaar heeft Jezus in zijn wonderen wel veelal uit Goddelijke machtsvolkomenheid gehandeld, maar er worden toch ook meer dan eens bericht, dat Jezus voor de genezingen die hij bewerkstelligde, uitwendige middelen van lager orde aanwendde. Zie 't in Joh. IX: 6, waar Jezus, om den blinde het gezicht te geven, gelijk er letterlijk staat, „spuwde op de aarde en slijk maakte uit dat speeksel, en dat slijk op de oogen van den blinde streek”, een feit, dat in vs. 11, 14 en 15 dooreen blinde nogmaals vermeld wordt. En zoo nu ook belette niets, dat de Christus zelf, en niet zijn discipelen, toen de Dooper zelf nog doopte, tot het bedienen van gelijkssoortigen Doop overging. Van een optreden hiervoor van de discipelen naast Johannes kon geen sprake zijn.

Dr. A. K.

„Dan ontzet Gij mij met droomen.”

Dan ontzet Gij mij met droomen, en door gezichten verschrikt Gij mij.
Job VII: 14

Veelal pleegt men in onze droomen niet anders dan een onbeduidend spel der verbeelding te zien, en geraakt dan zoo licht in verwarring, indien in de Heilige Schrift gemeld wordt van droomen met hoog ernstige beteekenis. Denk slechts aan den droom die Jozef, straks de echtgenoot van Maria, plotseling bezielde, om naar Egypte te vluchten. Het gold hier toch niet minder dan het levensbehoud van het Kindeke Jezus. Herodes legde 't er op toe, om het pas geboren Kindeke van Maria te Bethlehem te doden, en toen was het in een droom, dat Jozef een ernstige waarschuwing ontving, om Jozef te Bethlehem te vluchten en het leven van het Kindeke Jezus te redden door een vlucht naar het oude Rijk van Phara. Deze droom van Jozef was niet een in hem opkomende gedachte geweest, niet een bezorgheid die hem vrees aanjaagde, maar een ingrijping Gods, die zijn Engel zond, om Jozef voor het dreigend gevaar te waarschuwen, en dit deed in een droomgezicht. Eerst waren de gezondeerde door Goddelijke openbaring (zoo staat er in vs. 12) vermaand, om niet tot Herodes terug te keeren, en zoo verroeken ze door een anderen weg naar hun land. Doch Jozef dat kon niet worden toegelaten. Het Kindeke Jezus moest, om voor Herodes veilig te zijn, heel het land uit, en het was hiervoor dat de Engel in den droom de nadere aanwijzing gaf, toen hij aan Jozef uitsprak: „Ga op en neem toe u het Kindeke en zijne moeder, en vlied in Egypte en wees aldaar totdat ik het u zeggen zal, want Herodes zal het Kindeke zoeken, om het te doden.” Jozef gehoorzaamde aan dit bevel van den Engel reeds den volgende morgen. Hij toog naar Egypte en bleef aldaar tot het bericht van Herodes' dood hem bereikte, en toen eerst is hij met Maria en het Kindeke naar het heilige land teruggekeerd.

Van de soms zoo ernstige beduidenis der droomen spreekt de Heilige Schrift ook in het Oude Testament gedurig. Zoo was het in de aloude historie van Jacob en Jozef, zoo was bij Salomo, bij Job, bij Daniel en in de Profeten van Jeremia. Zelfs bootsten de valsche profeten dit na. Doch hoe ook genomen, heel de Schrift door wordt gedurig van de hoogere betekenissen der droomgezichten geroep, en blijkt genoegzaam duidelijk, dat de droom oudtijds meer dan thans in het leven meesprak, en in dien zin ook door den Almachtigen werd aangewend als middel voor de heilige Openbaring.

Feitelijk hebben we dan, in het Oude Testament vooral, met tweeërlei betekenissen van droom te doen. In de eerste plaats was men zich in het Oosten meer dan in ons Westen bewust van het gedurig ingrijpen van het droomgezicht in het leven van onze verbeelding; en ten tweede blijkt de droom in bijzonderen zin vaak dienst te hebben gedaan voor de heilige Openbaring. Beide soorten droomen moeten natuurlijk scherp onderscheiden worden. De eerste soort droomen kwamen van zelf op, en hadden verder geen bijzondere betekenissen, doch de tweede soort droomen waren gezichten die God door zijn Geest in 's menschen geest deed opkomen, om hem een heilig geheimenis te openbaren. En dit laatste was met name het geval toen de Engel in den droom aan Jozef verscheen, en hiernaar uitwerkte, dat het leven van het Kindeke Jezus gered werd. De laatste soort droomen alleen hebben natuurlijk hoogere betekenissen, doch ook op de betekenissen van de ordinair droomen moet vooral bij de opvoeding onzer kinderen, maar toch ook met het oog op ons eigen leven, althans geleet.

Nu verschilt het zoo sterk, zoo veel als de één en zoo weinig als de ander van zijn droomen te lijden heeft. Dit onderscheid komt op uit het verschil in karakter. Ontving iemand een weinig bewogen, meest bezonnen karakter, dan zal de droom hem in het nachtelijk uur slechts zeer zelden verschrikken. Ontving een kind daarentegen een hartstochtelijk karakter, van felle, opbruisende gaardheid, dan zal het allicht in het nachtelijk uur door een bangen droom verschrikt worden, en waakt het dan op, de bedstede verlaten en troost bij zijn ouders zoeken. Het is de gaardheid van den jongen persoon die hier meesprekt, en veelal blijven deze schuldige van het droomgezicht tot de jaren der jeugd beperkt. Met een gij van angst kan zulk een zangonisch kind dan wakker worden, en opvliegen. Doch ook waar dit verschijnsel, bij kinderen van minder hartstochtelijk karakter, stiller en kalmer toegaat, rare droomen heeft elk kind op zijn beurt toch, en angst is de angst die door zulke droomen kan gewekt worden.

Wij ouderen van dagen lijden hier gemeentelijk minder aan, omdat verreweg onze mees-

droomverschijnselen niet door ons bepeurd worden. Natuurlijk is het niet juist wat de meeschen zich inhouden, alsof een lange nacht slechts één enkel droom zou kennen, en alsof die één droom juist eerst op zou komen tegen het oogenblik dat we onwaken. Ook in den slaap is onze geest aldoor in ons bezig. Soms ziet men dit aan een kind, dat midden in den slaap angstige trekken op zijn gelaat doet spelen. Maakt men zulk een kind dan midden in den nacht wakker, dan hoort men aanstonds, wat zijn geest in spanning bracht. Dit kan dan niet anders. Als we in onzen slaap in dommelen, uit de zichtbare dingen om ons heen afzwerfen naar het verborgene in onzen geest, zoo blijft toch allerlei voorstelling in ons spel, en bewegen allerlei beelden, ideeën en voorstellingen zich in onzen geest op en neder. Slapen we nu diep, dan laat dit alles onzen geest ongedaard, maar nadert het wakker worden, zodat de diepe slaap ons ontglipt, dan gaan al die voorstellingen weer in onzen geest over, en kunnen ze ons zelfs verschrikken.

Doch al is zulk onnadenkend droomen meest buiten ons bewustzijn opgaand en zonder betekenissen, toch vraagt ook dit droomen van ons, dat we er op letten. Immers al die droomen is niet bij alle menschen kinderen eender, maar draagt tot op zekere hoogte bij een ieder een eigen vorm. Vertelt men elkaar zijn droom, dan ontwaart men telkens, dat men zelf zulk een droom nooit zou gehad hebben, terwijl men omgekeerd zelf herhaaldelijk droomen heeft, die meer bijzonder bij ons thuishooren, met onze levensomstandigheden samenhangen, en voor ons een geheel eigen beduidenis hebben. Tot op zekere hoogte kan men zich zelf ten deele uit zijn droomen leeren kennen. Gelijk Job 't uitriep: „Zoo ontzet Gij mij met droomen”, zoo gaat 't feitelijk nog steeds in het leven toe. Wat de Herenbuiters in hun lied zingen: „Wees, o Jezus, in mijn droom mijn lust!”, houdt een diepe waarheid in. Een bedorven geest kan in zijn droom zondige aandoeeningen te voorschijn roepen, die een ander, met reiner geest behept, nooit kent.

Ieder op zijn beurt laat in zijn droom de gewaarwordingen van zijn geest spelen. Wie op 't slechte en zondige bedacht is, droomt van 't gemeene en schandelijke, en daarentegen zal wie God zoekt, ook in zijn droomen gewaarwordingen kennen, die hem, wordt hij wakker, als van zelf in den geest der gebieden overleiden. Het zou dan ook geen wonder zijn, indien de ouders ook van de droomen der kinderen meer notitie namen, en zoo bij ons Christelijk onderwijs het opsporen van het onheilige in de verbeeldingswereld meer meesprak. De droom kan ons heiligen; maar al te vaak moet beelden, dat de droom ook soms het onheilige in ons hart dient.

Dr. A. K.

Amsterdam, 3 October 1919.

De wijze, waarop Ds. Netelenbos op verschillende plaatsen in ons land optreedt, om, terwijl de procedure tegen hem nog gaande is, publieke protest-reden tegen zijn schorsing te gaan houden, en tegelijk voor zijn eigenaardige opvattingen propaganda te drijven, kan kwalijk dienen om de sympathie voor zijn persoon te verhoogen. Natuurlijk kan niemand in ons vrije Nederland belet worden om de grieven, die hij meent te hebben, voor het groote publiek uiteen te gaan zetten. Maar een predikant heeft zich zelf toch wel ernstig af te vragen, in hoeverre hij van dit recht van het „vrije woord” gebruik mag maken. Het ambt, dat hij bekleedt, legt hem zekere verplichtingen op. En bovenal dient hij te zorgen, dat de Kerken, in wier dienst hij staat, niet door zijn optreden in een hatelijk daglicht worden gesteld.

Reeds het feit nu, dat de liberale pers zich in dit optreden verkenkent, hem op alle manier looft en prijst, en zich beijvert breede verslagen van zijn redevoeringen te geven, had hem tot voorzichtigheid moeten manen. Het is altoos een zeer verdacht teken, wanneer de liberale pers met zoo bijzondere waardeering over een dissident in onzen kring spreekt, want de geest van de liberale pers staat diep vijandig tegen al wat kloek en beslist Gereformeerd is. Men ziet dan ook telkens, hoe degenen, die voor het echt-Gereformeerde beginsel het opnemen, door haar gesmaad en verguisd worden, terwijl omgekeerd al wat tegen het Gereformeerde beginsel ingaat, door haar geflikfluoid en geprezen wordt. Lof van deze liberale pers zal daarom voor ieder, die waarlijk het Gereformeerde beginsel lief heeft, steeds een zeer bedenkelijk teken zijn.

Maar ook al laten we dit argument rusten, dan kan het toch zeker niet de juiste weg zijn, dat een predikant onzer Kerken openlijk gaat optreden voor een zeer gemeene schare, waarvan het meereendeel niet eens lid onzer Kerk is, om daar zich te gaan beklagen over onrecht, dat hem zoo zijn aangedaan. Ons Gereformeerd Kerkrecht kent gelukkig een beteren en uitnemender weg, dan dat brengen van zijn eigen twistzaak voor de vierschaar der wereld. Wie meent verongelikt te zijn, kan in onze Kerken zich steeds beeroepen op een *meerdere vergadering*. De weg tot herstel van grieven staat dan ook voor Ds. Netelenbos open. Hij kan zich van de beslissingen der Classis en der Provinciale Synode beeroepen op de Generale Synode. En hij toont al zeer weinig vertrouwen te hebben in de rechtmatigheid van zijn zaak, wanneer hij, in stee van dezen wettigen weg te bewandelen, zich tot de volksmassa gaat wenden.

Het is dan ook volkomen juist gezien, dat de predikanten van de Gereformeerde Kerken, waar Ds. Netelenbos optrad, zich onthouden hebben van met hem in polemiek te treden. Het uitnemende antwoord dat Ds. Rullman hem te Utrecht gaf en dat daarna in de pers gepubliceerd werd, was volkomen voldoende. Al is het waar, dat bij de kerkelijke procedure, tegen Ds. Netelenbos gevoerd, verschillende misslagen begaan zijn, die ook wij betreurd hebben, omdat de zaak zelve daardoor vertroebeld werd, het kan thans wel voor niemand meer twijfelachtig wezen, dat de beweging,

aan wier hoofd Ds. Netelenbos zich gesteld heeft, een zeer bedenkelijk karakter draagt. Maar het pleit daarover behoort niet voor een vergadering van zeer gemengd allooi, maar voor de Kerk zelve gevoerd te worden. Het gaat, zooals het thans blijkt, niet om het vervullen van een predikbeurt in de Hervormde Kerk, of om het gebruiken van een ietwat vreemde uitdrukking als „Christuservaring”, maar om het principieele en alles beheerschende vraagstuk van het gezag en de inspiratie van de Heilige Schrift. Op dit punt zal, wanneer Ds. Netelenbos niet tot andere inzichten komt, de beslissing moeten vallen.

En deze beslissing zal voor de toekomst onzer Kerken van zeer groot gewicht zijn. Het geval van Ds. Netelenbos staat niet alleen. Ook Dr. Jansen van Eindhoven heeft gemeend zijn ambt in onze Kerken te moeten neerleggen, omdat zijn opvatting van de Schrift niet met de Belijdenis onzer Kerken overeenstemde. En hij, die nog kort geleden predikant in onze Kerken was, treedt nu reeds openlijk op als een vrijinnig predikant en zoekt een moderne gemeente. En in *Bergopuwaerts* werd onlangs beweerd, dat er onder de Gereformeerde predikanten wel meer waren, die het niet met de Gereformeerde belijdenis op dit punt eens zijn, maar dit opzettelijk verbergen onder het gebruik van „Gereformeerde termen” om in stilte den grond te bereiden, waarop straks de jongeren zullen kunnen voortbouwen.

Of dit laatste juist, weten we niet. Maar wel is zeker, dat er bedenkelijke verschijnselen zich voordoen, die tot een *cautanc* consules nopen. De Kerken mogen wel met ernst toezien. Want als de vastigheid der Schrift wordt losgelaten, dan is de grondslag ondermijnd, waarop heel de Belijdenis rust.

Een nieuwe richting.

Er is, naar het schijnt, een nieuwe richting aan 't opkomen, die zich noemt met den hybridischen naam van *ethisch Gereformeerd*.

Ze moet vooral onder de jongeren worden gevonden. Nu zegt op zich zelf deze toevoeging van *ethisch* bij den naam van *Gereformeerd* niets.

Ethisch toch beteekent letterlijk: zedelijk. Bedoelt deze richting nu niet anders, dan dat men op het zedelijk leven nadruk wil leggen, dan bestaat hiertegen geen het minste bezwaar.

Het echt-Gereformeerde heeft altoos voor het zedelijk leven zeer hoge eischen gesteld. Calvin gaf in zijn Institutie de eerste Protestantische Ethiek. Onze Heidelbergse Catechismus ontwikkelde aan de hand van den Decalog de eischen Gods voor het zedelijk leven zeer breed en diep. En het Puritanisme, dat de zedelijkheid zoo hoog deed staan, is Gereformeerden huize.

Doodo orthodoxie, leerheiligheid, en zweeren bij enkele abstracte dogma's, maar zonder dat het hart er deel aan heeft of het leven er aan beantwoordt, is niet Gereformeerd. Het woord Gereformeerd zelf sluit dit uit. Gereformeerd eischt een reformatie ook van het hart en van het leven. En er is zeker niemand, die er bezwaar tegen zal hebben, wanneer ook op deze zijde van het echt-Gereformeerde met nadruk gewezen wordt.

Maar onder de uitdrukking „ethisch” verstaat men nu eenmaal in ons land iets anders. Het is de aanduiding geworden van een theologische richting, die van huis uit Duitsch, meer in Duitschland dan in ons Gereformeerde Nederland thuis hoort. Het is een richting, die zwendend en onbelijnd is wat de belijdenis betreft; die om de „leers” weinig geeft, maar alleen nadruk legt op het leven; die de autoriteit der Heilige Schrift los laat, en drijft op het subjectieve gevoelsleven; die de rechtvaardigmaking door het geloof alleen, op den achtergrond schuift en de heiligmaking op den voorgrond.

En in dien zin opgevat, staat deze ethische richting lijnrecht tegenover het Gereformeerde leven.

Wie ethisch en Gereformeerd wil zijn, wil vuur en water saam verbinden. En van de saambinding geldt, wat een Fransman eens geestig opmerkte, que l'adjectif devore le substantif. Of om het bij zijn Hollandsch uit te drukken: het bijvoegelijke naamwoord doordt het zelfstandig naamwoord.

Ethisch-Gereformeerd wil zeggen, dat men heeft opgehouden Gereformeerd te zijn en ethisch is geworden.

Maar waarom dit laatste dan ook niet liever openlijk gezegd?

Men schouk dan klaren wijn en ieder kon dan weten met welke richting men te doen heeft.

De politieke pers en onze Kerken.

Er is een tijd geweest, dat de politieke pers zich weinig met het kerkelijk leven bemoeide. Men gaf wel enkele nieuwsberichten over hereopen van predikanten enz. maar liet verder de Kerken rusten. Zooals de kerkelijke bladen zich niet bemoeiden met de politiek, zoo de politieke bladen niet met de Kerken.

Thans is hierin een omkeer gekomen. Vooral de liberale pers wijdt thans kolommen aan kerkelijke vraagstukken. Hele stukken uit kerkelijke bladen worden overgenomen. Er is blijkbaar ook in deze liberale kringen een belangstelling gekomen voor het kerkelijk leven als nooit te voren.

Op zich zelf ligt hierin een verblijdend teken. Er blijkt uit, hoe de Kerk en het religieuze leven nog altoos een macht is in ons vaderland, waarmee men rekening wil houden. En voor menig liberaal, die natuur-

lijk nooit kerkelijke bladen leest, is deze kerkelijke rubriek het eenige middel, waardoor hij op de hoogte komt van wat er in de kerkelijke wereld omgaat.

Indien de politieke pers er zich toe beperkt om verslagen te geven van belangrijke kerkelijke conferenties, uitknipsels gaf uit kerkelijke bladen, zooals men dit ook doet van wetenschappelijke vergaderingen en van wetenschappelijke tijdschriften, dan zou hiertegen zeker geen het minste bezwaar bestaan.

Wel is het echter bedenkelijk, dat de politieke pers door dit Kerknieuws tracht invloed op het kerkelijk leven zelf uit te oefenen.

Het echt-liberale standpunt is juist, dat Kerk en politiek streng gescheiden moeten blijven. De Kerk mag op de politiek geen den minsten invloed uitoefenen. Maar is het dan niet ietwat zonderling, dat deze liberale politieke pers wel voortdurend tracht het kerkelijk leven te leiden en aan te geeft, hoe het kerkelijk leven zich ontwikkelen moet!

En nog zonderlinger is, dat deze liberale pers, die van Rome op politiek gebied niet veel hebben moet, daarbij op kerkelijk gebied min of meer romaniserende tendenzen vertoont. Zoo werd onlangs in een onzer grootste en invloedrijkste liberale bladen een pleidooi gevoerd om de „blecht” in onze Kerken in te voeren, en kort daarna kwam weer een artikel, waarin de voortreffelijkheid van het episcopaat in het licht werd gesteld.

Toch zouden deze extravagantiën ons koud kunnen laten, wanneer deze liberale bladen alleen hun aandacht wijdden aan de Hervormde Kerk. Maar ook onze Gereformeerde Kerken worden besproken op een wijze, die een zeer eigenaardig karakter draagt.

Reeds de uitknipsels uit onze Kerkelijke Pers toonen, hoezeer het dezen redacteuren te doen is, niet om een objectief overzicht te geven van wat er belangrijks in onze Kerken omgaat, maar om een bepaald doel na te jagen. Wat dat doel is, is niet onduidelijk. Al wat dienen kan om onze Kerken in een min of meer bespottelijk daglicht te stellen, wordt overgenomen. Zoodra er een vuurtje van verdeeldheid glinstert, is de liberale pers er bij om dit vuurtje aan te blazen. En al wat in onze Kerken min of meer afwijkt van de Gereformeerde lijn, wordt in deze liberale Pers toegejuicht. Zelfs vindt men in deze liberale Pers in den laatste tijd schier een vaste rubriek onder het opschrift: van Gereformeerde zijde schrijft men ons, waarin dan allerlei malcontenten hun hart uitstorten.

Uit dit alles blijkt wel, hoe de liberale Pers in onze Gereformeerde Kerken een sta-in-den-weg ziet. Het echte onversalste Calvinisme is altoos het beste bolwerk tegen het Liberalisme gebleken. En daarom moet het divide et impera: verdeel en heersch, worden toegepast. Of liever nog, de liberale pers zou in haar vuistjelen, wanneer zij in onze Gereformeerde Kerken het stoere en onversalste Calvinisme het onderspit kon laten delven, zooals het haar in de Hervormde Kerk gelukt is.

Dat een werkelijk Gereformeerd aan dit spel zou willen meedoen en daartoe de liberale pers als sprekentrompet zou gebruiken, is natuurlijk ondenkbaar. De Gereformeerde „mens”, die achter het masker der anonimiteit verborgen, in de liberale pers stukken inzendt, is niet anders dan een verkapt liberaal.

Geen goed voorbeeld.

Het droeve feit, dat een onzer predikanten, die twintig jaren onze Kerken gedient had, gemeend heeft ontslag uit den dienst te moeten vragen ten einde tot een anderen staat des levens over te gaan, daar hij nog nimmer van zijn tractement had kunnen leven en daarom in het belang van zijn huisgezin en de opvoeding en toekomst zijner kinderen een anderen werkkring meende te moeten zoeken, mag ook in ons blad niet onbesproken blijven.

En dan zij in de eerste plaats uitgesproken, dat wij dit voorbeeld zeker niet navolgenswaard achten.

Volkomen terecht toch merkt Ds. Hepp in de *Watergraafsmeersche Kerkbode* op, „dat al is het voor de predikanten hard, wanneer zij hun gezin niet kunnen onderhouden en hun kinderen geen opvoeding kunnen laten geven volgens hun stand, de bedoelde predikant dit alles toch van te voren geweten heeft. Ieder, die zich aan het predikambt geven wil, moet zich van te voren bewust zijn, dat hij een groot financieel offer heeft te brengen, en als hij desniettemin kiest den Heere te dienen in het Evangelie, dan moet hij die keuze, wat er ook gebeure, gestand blijven. Hij mag de kerk, die hij dient, op hare verplichting wijzen; hij mag den Heere om uitkomst bidden; maar zijn post verlaten om des gewins wille mag hij niet.” Dit nu is volkomen juist, evenzeer als de opmerking, die hij er aan toevoegt: „Stel eens, dat alle predikanten, die onder financiële zorg gebukt gaan, zijn voorbeeld volgden? Wat moest er dan van onze Kerken worden? Tal van gemeenten raakten dan op eenmaal herderloos, en dat in een tijd, waarin er reeds zulk een nood aan predikanten heerscht en waarin de geloovigen zooveel leiding en voorlichting van noode hebben!”

Het is dan ook kwalijk denkbaar, dat iemand, die waarlijk door God tot dit ambt geroepen is en een herdershart bezit, alleen om deze redenen zijn ambt zou neerleggen. Een Paulus, die liever met handenarbeid zijn onderhoud verdiende, dan de gemeente te bezwaren, maar het Evangelie prediken bleef, heeft anders gehandeld. En het is volkomen te begrijpen, dat de Classis, die over dit verzoek te oordeelen had, al wilde zij den overgang

tot een anderen staat des levens aan dezen predikant niet beletten, het gevraagde eervolle ontslag met behoud van de rechten van predikant hem niet verleend heeft.

Maar hoe beslist deze daad moet worden afgekeurd, ook om het gevaar van navolging, dat er in schuilt, toch mogen onze Kerken wel met nadruk er op gewezen worden, dat zij hun dienaren niet al zuchtende hun arbeid verrichten laten. Er zijn gelukkig tal van Kerken, die dit hebben ingezien en het tractement van hun predikant reeds belangrijk hebben verhoogd. Ook weten we zeer wel, dat de schuld, wanneer dit niet voldoende geschiedt, niet altoos alleen bij de gemeente ligt. Waar een predikant het hart der gemeente heeft, gaan de beurzen ook wel open. Maar een predikant, die zijn gemeente verwaarloost en nauwelijks naar zijn gemeentelieden omziet, heeft het aan zich zelf te wijten, wanneer het peil der offervaardigheid niet stijgt, maar daalt.

Maar al moet met dit alles rekening worden gehouden om een billijk oordeel te vellen, toch valt het niet te ontkennen, dat er nog altoos Kerken zijn, tot wie het besef niet schijnt te zijn doorgedrongen, dat het leven, zooals Minister de Vries nu pas meedeelde, meer dan 90 pCt. duurder is geworden en een predikant zelfs met een duurtetoelag van een paar honderd gulden er dus niet meer komen kan. Nu kunnen onze predikanten geen syndicaatsvormen en geen proteststakingen tegen zulk een „hongerloon” gaan houden. De Kerken zelf hebben in te zien, dat de tractementen vergeleken bij den toestand vóór den oorlog meer dan verdubbeld moeten worden. Was vroeger een tractement van f 1200—1500 op een dorp het gemiddelde, thans heeft reeds meer dan een classis uitgesproken, dat het minimum-salaris f 2800 a 3000 moet zijn. Ook van de predikanten geldt, dat de arbeider zijn loon verdient nu al heel wat meer dan een stadspredikant.

Zien onze Kerken dit nu niet in, dan brengen ze onze predikanten in verzoeking om een anderen „staat des levens” te gaan zoeken. Niet uit winstbejag; niet omdat zij hun ambt niet langer willen bedienen; maar uit nood. Dat dit van de zijde van zulk een Dienaar zonde is, geven we toe; men mag het ambt, waartoe God ons riep, niet trouweloos verlaten. Maar de schuld van deze zonde zou dan voor een niet gering deel op de Kerken zelve terugvallen, die door te karig loon tot dezen droeven noodstaat aanleiding gaven.

De Classis Batavia.

Het is een bewijs van toenemende levenskracht, dat de verspreide Gereformeerde Kerken op Java, die dusver als „buitenkerken” onder dak waren gebracht bij de Classis 's-Gravenhage, het besluit genomen hebben om een voorloopig classicaal verband te vormen. Dit besluit werd reeds genomen op de vergadering dezer Kerken in Augustus 1918 te Djokjakarta gehouden, en daarvan werd toen kennis gegeven aan de Classis 's-Gravenhage, die bij missive van April 1919 antwoordde, dat zij dit besluit van harte toejuichte en hare medewerking zou verleenen, opdat de a.s. Generale Synode aan deze Classisvorming haar zegel zou hechten. In de zomermaand van dit jaar is dan ook een nieuwe vergadering van deze Classis gehouden, welke besloot aan deze Classis den naam van „Classis Batavia” te geven, en voorts verschillende besluiten nam omtrent evangelisatie enz. Ook de Kerk van Medan op Sumatra, die onder de uitnemende leiding van Ds. Harrenstein zoo bloeit, dat reeds een hulp-prediker noodig bleek, als hoedanig de pas in Heidelberg gepromoveerde Doctor J. Bavinck spoedig naar Indië hoopt te vertrekken, heeft zich bij dit Classicaal verband aangesloten.

Dat de Kerken in Indië niet gewacht hebben, totdat de volgende Generale Synode deze Classisinstelling goedgekeurde maar nu reeds tot een voorloopige instelling van dit Classicaal verband zijn overgegaan, moge misschien formeel niet geheel in orde wezen, maar het feit zelf kan niet anders dan verblijdend worden genoemd. Zoolang nog slechts een zeer enkele Kerk op Java zich bevindt, kon het wel niet anders, of deze Kerk moet als „buiten kerk” bij een onzer Classen worden ingedeeld. Zoo behooren ook de Gereformeerde kerken van Brussel en Antwerpen als buitenkerken bij de Classis Dordrecht. Maar natuurlijk kan dit op den duur niet zoo blijven, vooral niet voor deze Indische Kerken, die geen afgevaardigden naar Holland konden zenden om de Classis bij te wonen, zoodat alle besprekingen en regelingen schriftelijk moesten geschieden. Met zulk een correspondentie ging, vooral gedurende den oorlog, veel te veel tijd verloren. Het spreekt daarom van zelf, dat zoodra deze Kerken in kracht en aantal toenamen, ze een zelfstandige Classis zouden vormen. Nu er behalve in Batavia en Soerabaja ook Gereformeerde Kerken zijn gekomen in Bandoeng en Djokjakarta en te Medan op Sumatra, was het aantal Kerken wel voldoende om zelfstandig als Classis op te treden. Op de vergadering dezer Classis, te Bandoeng dit jaar gehouden, waren met keurstem 12 afgevaardigden, te weten 5 predikanten, 6 ouderlingen en 1 diaken.

Zoo begint er in Indië een zelfstandig kerkelijk samenleven te ontstaan, en we juichen dit van harte toe. Ds. Aalders, de predikant van Batavia, wees er dan ook terecht op in het *Indische Kerkblad*, dat deze samenkomst een feit van gewicht is geweest voor het Indisch Kerkelijk leven. De geest die de broeders bezielde, was in geen enkel opzicht om het verband met de Gereformeerde Kerken in Nederland

losser te sluiten in de Kerke mogelijk de ernstige eigenaard Indië, het ontwikkel te brenge

In het verslag a directie n richting v vragen in van barm om steun komen d van de l die nu d openbaar wezenlijk gegrepen bouw ove De Dis heid, dat kan vold noeg kapi om op t leggen h en obligat en ook i deze. Ma volk zijn waarde v denke al papieren, en geen geld bele van een helpt teg

Men v voor dege afwonen, de Kerk Het sc hierop ca We bes Gods v op Zonda De rust niet voor En is l den Zon beiden er wandeling dat de f moeten g Prof. V bijeenkom De uitdri Christide en daav niet metu tendom te Of wil zelf, lijkt wonderw zeta ver den keme Het fie een volke dient in Sabbats-h onze dorp Menige Kerk wo ligt in de maal ter fiets, zom ter Kerk En wat slecht ter ling hem een fiet opgaan n Terwil wel op n anders de deling lie in de Ke fiets naar Het is fietsen zoc vooral op zocht wo predikatie Menige ook gezor afzonderlij om deze, daaruit m strenge n Kerk te w De Sal mensch, Sabbath.

In hartel iven f 10 terdaan, v Mevr. de w De gedach heid van h loop der eu en weidom de één zich

Onder hi in de Rott